

Sfântul Munte Athos

Sfântul Munte Athos este una dintre cele trei peninsule care alcătuiesc marea peninsulă calcidică. El este așezat în partea de răsărit a celorlalte două peninsule, Kasandra și Sithonia, și are o lungime de 57 km și o lățime care variază între 7 și 10 km. Peninsula este orientată de la nord-vest spre sud-est și în cea mai mare parte este muntoasă. Înălțimea Muntelui crește treptat de la 510 m până la 2033 m (vârful Athon).

Herodot (484-425 î.Hr.) vorbește despre șase cetăți cu populație greacă care erau răspândite pe tot cuprinsul Muntelui Athos: Sani (Uranopolis), Dion (aproape de Mănăstirea Vatoped), Olofixos (între Mănăstirile Hilandar și Esfigmenu), Akrothoon-Athossa (Schitul românesc Prodromu), Thissos (Mănăstirea Pantocrator), Cleone (Mănăstirea Xiropotamu).

Potrivit mitologiei grecești, aici a fost aruncat în adânc gigantul Athos în timpul luptei sale cu zeii Olimpului. De aici vine și denumirea Muntelui.

În planul lui Dumnezeu de mântuire a neamurilor, înfăptuit prin Întruparea Fiului Său, a fost cuprins și Muntele Athos. Tradiția ne spune că aici a venit Maica Domnului și că acest Munte a devenit moștenirea ei.

Atunci când Apostolii au tras la sorți ca să afle fiecare în ce parte a lumii avea să propovăduiască Evanghelia, sorții au arătat că Preasfintei Născătoare de Dumnezeu i s-a încredințat spre propovăduire pământul Iviriei. Dar atunci când se pregătea să plece, i-a stat înaintea Arhanghelul Gavriil și i-a spus: „Născătoare de Dumnezeu Fecioară, Iisus Hristos, Care S-a născut din tine, poruncește să nu părăsești Ierusalimul și nici pământul Iudeii, deoarece locul propovăduirii tale nu este Iveria, ci o peninsulă a Macedoniei, numită Muntele Athos, care se va lumina prin tine”.

Atunci când Născătoarea de Dumnezeu a ajuns la Athos împreună cu Sfântul Ioan Evangelistul, toți idolii din Munte au început să strige: „Toți închinătorii lui Apollo mergeți la limanul lui Clement și vă închinați Mariei,

Maica Marelui Dumnezeu!”. De aceea toți au alergat la acel țărm și au primit cu cinste pe Maica Domnului, pe Sfântul Ioan și pe cei care îi însoțeau. Apoi Maica Domnului le-a vorbit multă vreme despre marea Taină a Întrupării Fiului lui Dumnezeu. Și toți cei care o ascultau se minunau cum putea această femeie de neam evreiesc să le vorbească în limba greacă. După aceea Preasfânta Născătoare de Dumnezeu, mulțumind pentru această moștenire încredințată ei, a rostit următoarea rugăciune: „*Fiule și Dumnezeu meu, binecuvintează locul acesta pe care mi l-ai dat ca moștenire! Varsă-Ți mila Ta peste el și-l păzește nevătămat până la sfârșitul veacurilor, precum și pe cei ce se vor sălășlui în el pentru Numele Tău cel Sfânt și al meu. Și le iartă lor păcatele pentru mica osteneală și nevoieță ce o vor face, umple-i pe ei de toate bunătățile în veacul acesta, iar în cel ce va să fie, viață veșnică dăruiește-le. Preaslăvește acest Munte mai mult decât oricare alt loc și fă-l să strălucească prin tot felul de minuni. Umple-l pe el cu nevoitori din toate neamurile de sub cer, care cheamă Numele Tău și înmulțește locașurile lor de la un capăt până la celălalt. Izbăvește-i pe ei de munca cea veșnică și păzește-i de toate ispitele vazuților și nevazuților vrăjmași, de toate eresurile și întărește-i în Credința Ortodoxă”.*

Și astfel rugându-se Preasfânta Născătoare de Dumnezeu, a auzit din Cer un glas spunându-i:

„*Toate câte Mi le-ai cerut, Maica Mea, ți le voi împlini întotdeauna, dacă și aceștia vor păzi poruncile Mele. De acum înainte locul acesta va fi moștenirea și Grădina ta, Rai și liman de mântuire tuturor celor care vor să se mântuiască, precum și loc de scăpare și de pocăință pentru cei împovărați cu multe păcate”.*

Tot din tradiție aflăm că primele biserici din Sfântul Munte au fost zidite în timpul împăraților bizantini. Împăratul Constantin cel Mare i-a alungat pe locuitorii din Muntele Athos și l-a dăruit monahilor. Apoi a zidit aici câteva biserici care au fost distruse mai târziu

de Iulian Paravatul. După aceasta monahismul a început să înflorească din nou. S-au construit biserici și mici așezăminte monahale.

În anul 883 împăratul bizantin Vasilie I Macedoneanul a asigurat prin hrisoave împărătești libertatea monahilor, iar pământul peninsulei a devenit în întregime al lor. În anul 908 împăratul Leon al VI-lea cel Înțelept printr-un hrisov împărătesc face să înceteze dependența Athosului față de mănăstirile din afara peninsulei. Tot acum apare pentru prima dată în hrisoave denumirea de „Protos” al Sfântului Munte Athos. Protosul era considerat părintele duhovnicesc al tuturor monahilor din Sfântul Munte și conducătorul comunității athonite. Primul Protos al Sfântului Munte a fost monahul Andrei.

Începând de la împăratul Nichifor Fokas (963-969), monahismul athonit cunoaște o nouă formă de viață: viața de obște în marile mănăstiri împărătești. Între anii 961-962 se începe construirea primei mănăstiri, Lavra, de către Cuviosul Atanasie Athonitul cu sprijinul material al împăratului Nichifor Fokas. Un an mai târziu (963), Lavra este proclamată „mănăstire împărătească” de către același împărat. În timpul împăratului Ioan Țimiski a fost semnat primul Tipic al comunității monahale, prin care este introdusă în mod oficial rânduiala vieții de obște în Sfântul Munte Athos, care de acum înainte se va desfășura în paralel cu cea idioritmică. În continuare sunt întemeiate celelalte mănăstiri împărătești din Athos.

Între anii 1045-1046 este alcătuit al doilea Tipic al Sfântului Munte (Tipicul lui Constantin Monomahul), prin care se stabilește ca el să fie guvernat de către o Epistasie alcătuită din monahi. Tot acum sunt întărite prin hrisoave împărătești marile mănăstiri, interzicerea intrării femeilor în Muntele Athos, precum și denumirea de „Sfântul Munte”.

Monahii athoniți din acea vreme s-au implicat energic în viața Bisericii. Astfel, în urma sinodului unionist de la Lyon (1274), athoniții au protestat cu tărie împotriva unirii cu Biserica Latină. Acest protest al monahilor a fost urmat de prigoane din partea unioniștilor. Au fost omorâți egumeni, monahi și mireni, la Karyes

și la Mănăstirile Ivion, Vatoped și Zografu. Acești Mucenici ce au pățit pentru Dreapta Credință au fost canonizați de către Biserica Ortodoxă din Grecia.

În secolul al XIV-lea Sfântul Munte cunoaște o perioadă de înflorire duhovnicească datorită apariției mișcării isihaste. Învățătura despre lucrarea Rugăciunii minții este adusă și înrădăcinată aici de Sfântul Grigorie Sinaitul (1255-1346) și apoi consfințită de Sfântul Grigorie Palama (1296-1359).

În urma invaziei turcești și a ocupării treptate a Imperiului Bizantin, Sfântul Munte Athos a trebuit să îndure aceeași soartă. Astfel, în 1424 el trece direct în stăpânirea sultanului.

În secolul al XV-lea în Sfântul Munte existau 24 de mănăstiri și 5.000 de monahi. Numai în Mănăstirile Vatoped și Ivion trăiau câte 600 de monahi.

În 1748 a fost înființată lângă Mănăstirea Vatoped Academia Teologică (Athoniada) unde au predat renumiții dascăli Neofit Kavsoali-vitul și Evghenie Vulgaris. Printre elevii lor a fost și Cuviosul nou Mucenic Cosma Etolianul.

În timpul Revoluției de la 1821 Sfânta Comunitate a ridicat, datorită represiunilor turcești, interdicția pusă intrării femeilor și a copiilor în Sfântul Munte. Nenumărate mulțimi de refugiați s-au stabilit aici, dar armatele turcești au intrat și în Sfântul Munte, prigonindu-i pe monahi și punând biruri foarte mari asupra mănăstirilor. În anul 1830, în Duminica Tomei, armatele turcești s-au retras din Sfântul Munte. De atunci mănăstirile săvârșesc în fiecare an, în această Duminică, priveghere de toată noaptea.

În 1913 Sfântul Munte intră în componența statului grec, fără însă a i se viola autonomia. Cele două războaie mondiale au tulburat și ele la rândul lor liniștea vieții monahale din Sfântul Munte.

În 1963 a avut loc sărbătorirea a 1.000 de ani de la înființarea Mănăstirii Lavra și totodată și a vieții monahale chinoviale în Sfântul Munte Athos. La această sărbătorire a participat și Patriarhul României, Iustinian. Între anii 1970-1992 în majoritatea mănăstirilor athonite se stabilesc obști noi, iar ultimele mănăstiri cu viață idioritmică se transformă în mănăstiri cu viață de obște.

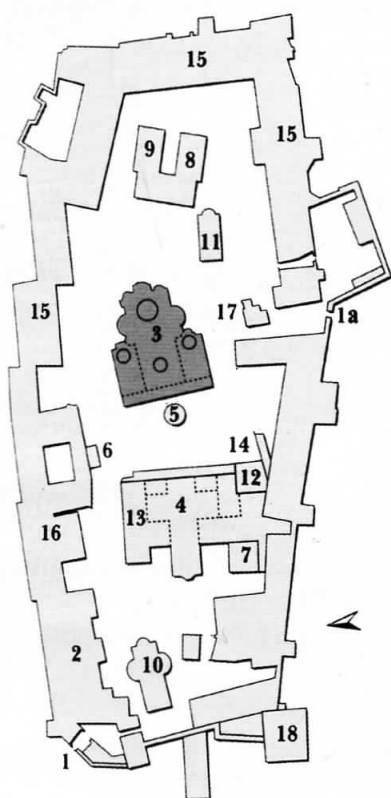
Mănăstirea Marea Lavră

Întemeierea Mănăstirii Marea Lavră (963) de către Sfântul Atanasie Athonitul coincide cu consfințirea monahismului chinovial în Sfântul Munte Athos.

Mănăstirea a fost zidită în locul numit „Melana”, unde Sfântul pustnicise mai înainte și

zidise o bisericuță închinată Adormirii Maicii Domnului. În antichitate exista în apropierea aceluia loc un orașel păgân numit Athossa.

Mănăstirea este cunoscută sub mai multe denumiri: „Lavra Melaniților”, „Lavra lui Atanasie”, „Lavra Sfântului Atanasie”, „Marea Lavră” sau simplu „Lavra”, care înseamnă mănăstire cu mulți monahi. Așa cum se spune în „Viața” sa, Sfântul Atanasie a zidit mai întâi zidul exterior, biserica și apoi chiliile pentru monahi. În ciuda repetatelor împotriviri ale diavolilor, lucrările de construcție au fost totuși terminate. Iar aceasta s-a datorat rugăciunilor Sfântului și ajutorului economic îmbelșugat dăruit de împăratul Nichifor al II-lea Fokas care a înzestrat mănăstirea cu metoace, cum ar fi Mănăstirea Peristeron de lângă Tesalonic, cu o părticică din Lemnul Sfintei Cruci, cu Sfinte Moaște, odoare prețioase, precum și un ajutor anual pentru 80 de monahi.

Legendă

1. Intrarea principală	11. Paraclisul Sfântului
a) Intrarea secundară	Mihail al Sinadelor
2. Arhondaricul	12. Paraclisul Cinstitu-
3. Katholikonul	lui Înaintemergător
4. Trapeza	13. Școala
5. Agheasmatarul	14. Mormintele
6. Clopotnița	Patriarhilor
7. Bucătăria	15. Sinodikonul și
8. Skevofilakionul	Egumenia
9. Biblioteca	16. Chelăria
10. Paraclisul	17. Prescurăria
Maicii Domnului	18. Turnul lui Tsimiski
„Cucuzelissa”	

Intrarea în Mănăstire

În 969 împăratul Nichifor Fokas este ucis de către generalul său Ioan Țimiski, care a devenit astfel împărat. Acesta a dublat daniile către mănăstire și a ajutat la terminarea lucrărilor de construcții. Este cinstit ca ctitor al mănăstirii împreună cu Nichifor Fokas.

Sfântul Atanasie s-a îngrijit și de nevoile materiale ale mănăstirii. A construit o moară de apă, a sădit vie, a zidit o infirmerie pentru monahii bolnavi și a început ridicarea unei biserici mărețe. În anul 1001, în timp ce cerceta cu alți șase monahi turla de deasupra Sfântului Altar, aceasta s-a prăbușit și i-a strivit. Ziua de prăznuire a Sfântului este 5 iulie.

Al doilea Tipic al Sfântului Munte (1045) confirmă poziția privilegiată a Lavrei și o așează prima în ordine ierarhică.

Începând cu secolul al XI-lea, mănăstirea cunoaște o perioadă de mare înflorire. În ea s-au închinoviat mulți asceți renumiți, printre care și apărătorul isihasmului, Sfântul Grigorie Palama.

În secolele XIV-XV incursiunile piraților și respectiv stăpânirea turcească au contribuit la scăderea atât a numărului de monahi, cât și a vieții duhovnicești. În secolul al XVI-lea numărul monahilor era atât de mic, încât Lavra nu a mai putut funcționa ca chinovie, ci s-a transformat în mănăstire cu viață idioritmică. Cu

Sfântul Atanasie

Icoana Maicii Domnului "Econoama"

toate acestea monahii au continuat să plece din ea. Voievodul Țării Românești, Sfântul Neagoe Basarab (1512-1521), aflând despre starea jalnică a mănăstirii, s-a oferit să o ajute. Printre alte lucrări, el a acoperit și biserica mănăstirii cu plumb. Mai târziu, în 1535, biserica a fost pictată de către vestitul pictor Teofan Cretanul.

Un alt mare binefăcător al Lavrei a fost Patriarhul Silvestru al Alexandriei, care a ajutat la restabilirea vieții chinoviale de aici, fapt întărit prin sigiliul Patriarhului ecumenic Ieremia al III-lea în anul 1575. În 1662 s-a închinoviat în mănăstire Patriarhul Constantinopolului, Dionisie al III-lea, care i-a dăruit acesteia toată averea sa. Cu toate acestea nu a putut fi evitată transformarea ei pentru încă o dată în mănăstire cu viață de sine. Secolul al XVIII-lea a constituit o nouă perioadă de înflorire a mănăstirii datorită ajutoarelor primite de la coloniile grecești, de la voievozii Țărilor Române, din Apus precum și din insulele Mării Egee.

În 1759 s-a înființat în mănăstire prima tipografie de pe teritoriul grecesc care tipărea în limba greacă. Aici s-a tipărit numai o singură carte – „Stihuri alese din Psaltire” a lui Neofit Kavsokalivitul –, deoarece turcii au distrus tipografia în timpul Revoluției de la 1821. Ocuparea Sfântului Munte vreme de zece ani (1821-1830) de către armata turcească a pricinuit mănăstirii multe greutăți și suferințe. În 1963 s-a sărbătorit cu mult fast împlinirea a 1.000 de ani de la întemeierea mănăstirii, eveniment la care au luat parte patriarhul ecumenic, alți patriarhi și

Agheasma Sfântului Atanasie

În perioada în care Sfântul Atanasie construia Lavra, la un moment dat s-au terminat alimentele și apa. Atunci Sfântul Atanasie a pornit spre Karyes ca să se sfătuiască cu bătrânii din conducerea Sfântului Munte și să-l înștiințeze pe împăratul Nichifor Fokas ca să trimită ajutoare. După vreo două ore de mers pe jos i s-a arătat Maica Domnului lângă un loc stâncos și i-a vorbit. Dar Sfântul nu a crezut că aceea femeie care i s-a arătat era într-adevăr Maica Domnului, ci o arătare diavolească. Atunci Maica Domnului i-a poruncit să lovească cruciș, în numele Sfintei Treimi, stânca ce se afla înaintea lui. Și – o, minune! – stânca s-a crăpat și din ea a ieșit un izvor îmbelșugat de apă, care curge constant tot timpul anului, până în ziua de astăzi. Maica Domnului i-a poruncit să zidească în acel loc o biserică în care să se liturghisească adeseori și i-a făgăduit că ea va fi economul care se va îngriji de mănăstire până la sfârșitul veacurilor. De aceea monahul care îndeplinește ascultarea de econom al mănăstirii se numește „ajutor de econom”. În amintirea acestei minuni, în pronaosul bisericii se păstrează o Icoană făcătoare de minuni a Maicii Domnului numită „Econoama”, care datează din secolul al XVI-lea. Este îmbrăcată în argint și o reprezintă pe Maica Domnului stând pe tron și înconjurată de Sfinții Atanasie și Mihail al Sinadelor, de împărații Nichifor Fokas și Ioan Țimiski, de Sfinții Gheorghe și Dimitrie și de Sfinții Arhangheli.

reprezentanți ai Bisericilor Ortodoxe, precum și numeroase oficialități.

În 1980 s-a reintrodus în mănăstire viața de obște. În ajunul praznicului Sfântului Atanasie a avut loc întronizarea primului egumen după 300 de ani de viață idioritmică. Atunci geamul care proteja Icoana de pe mormântul Cuviosului Atanasie s-a umplut de un lichid care răspândea bună-mireasmă.

Acest fapt minunat a fost considerat un semn de bunăvoință al Sfântului. Condica mănăstirii, în care s-a ținut neîntrerupt evidența tuturor monahilor care au viețuit în ea, arată că în Mănăstirea Lavra s-au închinoviat 27 de patriarhi, 150 de arhierei, 168 de egumeni, 3.400 de ieromonahi, 45 de diaconi și 14.000 de monahi. 60 de Sfinți ai Bisericii au trăit o perioadă de timp în mănăstire sau în schiturile și în chiliile ei. Dintre ei îi amintim pe Cuvioșii Da-

vid din Evia, Grigorie Palama, Nil Izvorătorul de Mir, Ioan Cucuzel, Grigorie Domesticul. De asemenea și Sfinții noi Mucenici: Damaschin (†1681), Constantin Rusul (†1743), Ioan Bulgăru (†1784), Luca Mitilineanul (†1802), Eftimie de la Schitul Mănăstirii Iviron (†1814), Pavel din Peloponez (†1818), Constantin Agareanul (†1819), Timotei Esfigmenitul (†1820), Atanasie din Limnos (†1846).

În Mănăstirea Lavra se păstrează o bucată din Lemnul Cinstitei Cruci, dăruită Sfântului Atanasie de către împăratul Nichifor Fokas. Se păstrează de asemenea Cinstitul Cap al Sfântului Vasilie cel Mare, Cinstitul Cap al Sfântului Mihail, Episcopul Sinadelor, Cinstitul Cap al Marelui Mucenic Evstratie, un os din brațul Sfântului Ioan Gură de Aur, Cinstitul Cap al Sfântului Grigorie, Episcopul Armeniei celei Mari, Moaștele Sfântului Ioan Cucuzel, Cinsti-